زیست‌بوم

تداوم هوای گرم‌تر از نرمال تا دو هفته آینده

ایلنا: رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک‌سالی سازمان هواشناسی کشور با اشاره به تداوم هوای گرم‌تر از نرمال در روزهای آینده گفت: «انتظار می‌رود از حدود دو هفته آینده، شرایط بارشی کشور بهبود یابد و در نیمه دوم پاییز، به‌ویژه در مناطق غربی و جنوب غربی، شاهد بارش‌های مناسب‌تری باشیم». احد وظیفه با تشریح آخرین وضعیت پیش‌بینی‌های جوی کشور اظهار کرد: «پیش‌بینی‌های هواشناسی برای بازه‌های زمانی حدود ۱۰ روز تا دو هفته، عمدتا به وضعیت جوی مربوط می‌شود، اما عواملی مانند رطوبت خاک و دمای سطح آب دریاها برای بررسی روندهای بلندمدت‌تر اهمیت دارند». او افزود: «طی دو هفته اخیر، موج گرمای قابل توجهی بخش وسیعی از خاورمیانه، آسیای میانه و حتی بخش‌هایی از روسیه را تحت تأثیر قرار داده است. در این مناطق عمدتا شاهد هوای گرم، آسمان صاف و نبود بارش بوده‌ایم. این شرایط کشورهایی مانند عراق، سوریه، کشورهای عربی، ایران، افغانستان و بخش‌هایی از آسیای میانه تا مناطق شمالی روسیه را در بر گرفته است». رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک‌سالی سازمان هواشناسی کشور ادامه داد: «در مقابل، بخش‌هایی از اروپای غربی تا ترکیه تحت تأثیر سامانه‌های بارشی قرار داشته‌اند. استقرار توده هوای گرم در منطقه ما مانع از آن شده است که سامانه‌های واردشده از شرق مدیترانه به سمت شرق حرکت کنند و فلات ایران و خاورمیانه را تحت تأثیر قرار دهند». وظیفه با اشاره به احتمال بهبود شرایط بارشی کشور در روزهای آینده گفت: «انتظار می‌رود این وضعیت طی یک تا دو هفته آینده بهبود پیدا کند و پس از آن، سامانه‌های بارشی فعال‌تری وارد کشور شوند. البته در چند روز آینده نیز امواج بارشی ضعیفی عمدتا در مناطق غربی و شمالی کشور پیش‌بینی می‌شود. بارش‌ها در شمال کشور از وضعیت نسبتا مناسبی برخوردار خواهند بود، اما در غرب و شمال غرب، پراکنده و ضعیف‌تر هستند». او در ادامه با اشاره به بحث‌های مطرح‌شده درباره پدیده ال‌نینو و احتمال بارش‌های فراتر از نرمال در اواخر تابستان و اوایل پاییز افزود: «پیش‌بینی‌های فصلی قطعیت ندارند و صرفا محتمل‌ترین سناریوها را نشان می‌دهند. بنابراین، نمی‌توان بر اساس این پیش‌بینی‌ها با اطمینان گفت بارش‌ها حتما بیش از حد نرمال خواهند بود یا پدیده‌هایی مانند سیل رخ خواهند داد». رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک‌سالی سازمان هواشناسی کشور توضیح داد: «پیش‌بینی دقیق‌تر پدیده‌هایی مانند بارش‌های شدید و سیلاب، معمولا در بازه‌های زمانی کوتاه‌تر و از طریق پیش‌بینی‌های روزانه، به‌ویژه یک هفته تا ۱۰ روز پیش از وقوع، امکان‌پذیر است. همچنین، پیش‌بینی بارش فراتر از نرمال در فصل پاییز، میانگین بارش در کل این فصل را در بر می‌گیرد و نمی‌توان آن را مستقیما به یک ماه یا یک بازه دوهفته‌ای تعمیم داد». وظیفه با بیان اینکه بارش‌های ثبت‌شده در برخی مناطق کشور تاکنون در محدوده نرمال و حتی بالاتر از آن بوده است، افزود: «نمی‌توان گفت پیش‌بینی‌های فصلی تاکنون کاملا نادرست بوده‌اند. با این حال، انتظارات عمومی درباره پیامدهای ال‌نینو، تحت تأثیر بازتاب‌های رسانه‌ای، بیش از اندازه افزایش یافته است». او تأکید کرد: «ال‌نینو به معنای وقوع قطعی سیل یا حاکم‌شدن شرایط ترسالی نیست و صرفا می‌تواند احتمال برخی الگوهای بارشی را تغییر دهد. بر اساس پیش‌بینی‌های فعلی، انتظار می‌رود پس از حدود دو هفته، سامانه‌های بارشی مناسب‌تری وارد کشور شوند و در نیمه دوم پاییز، شرایط بارندگی بهبود یابد». رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک‌سالی سازمان هواشناسی کشور با اشاره به وضعیت بارش در تهران و سایر مناطق کشور گفت: «در یک هفته تا ۱۰ روز آینده بارش‌های ضعیفی به‌ویژه در دامنه‌ها و ارتفاعات پیش‌بینی می‌شود، اما انتظار می‌رود بارش‌های فراگیرتر پس از حدود دو هفته آغاز شوند. به‌طور معمول، بارش‌های قابل توجه در تهران و بسیاری از مناطق کشور از نیمه دوم پاییز آغاز می‌شوند. تهران نیز معمولا در مهرماه بارندگی زیادی ندارد، هرچند بارش‌های ثبت‌شده در برخی مناطق تاکنون، در مقایسه با میانگین‌های تاریخی، وضعیت نسبتا مناسبی داشته‌اند. به‌طور کلی، انتظار می‌رود از نیمه دوم آبان، فعالیت سامانه‌های بارشی به‌ویژه در مناطق غربی و جنوب غربی کشور افزایش یابد». وظیفه درباره وضعیت دمایی کشور نیز گفت: «در ادامه هفته جاری و هفته آینده، دمای هوا همچنان گرم‌تر از شرایط نرمال این موقع از سال خواهد بود. اگرچه روند دما کاهشی است، این کاهش به اندازه‌ای نیست که به افت محسوس دما منجر شود؛ بنابراین، در مجموع، هوای گرم‌تر از معمول در روزهای آینده ادامه خواهد داشت». او در ادامه درباره تفاوت وضعیت بارندگی در ایران و ترکیه و هم‌زمانی بارش‌های زیاد در ترکیه با خشک‌سالی در ایران گفت: «اقلیم کشورها با یکدیگر تفاوت‌های قابل توجهی دارد و این تفاوت‌ها بر میزان و توزیع بارش تأثیر می‌گذارند. میانگین بارش سالانه ترکیه حدود ۵۷۰ میلی‌متر است؛ به این معنا که به‌طور متوسط، سالانه حدود ۵۷۰ لیتر بارش در هر مترمربع از این کشور دریافت می‌شود. در مقابل، میانگین بارش سالانه ایران حدود ۲۳۵ میلی‌متر است که معادل ۲۳۵ لیتر بارش در هر مترمربع در سال خواهد بود». به گفته او، این تفاوت به عوامل متعددی ازجمله مسیر انتقال رطوبت، ویژگی‌های جغرافیایی، دسترسی به پهنه‌های آبی و نحوه حرکت و تعامل سامانه‌های جوی مربوط می‌شود. بنابراین، تفاوت میزان بارش در ایران و ترکیه را نمی‌توان صرفا به عملکرد یک سامانه بارشی یا یک عامل اقلیمی نسبت داد. وظیفه با اشاره به تفاوت میانگین بارش در کشورهای مختلف ادامه داد: «میانگین بارش سالانه در امارات متحده عربی حدود ۷۰ میلی‌متر است که با اقلیم خشک و بیابانی این کشور تناسب دارد. در ترکیه، این میزان به حدود ۶۰۰ میلی‌متر می‌رسد. در سوئیس به دلیل ویژگی‌های کوهستانی و شرایط جوی، میانگین بارش سالانه حدود هزارو ۵۰۰ میلی‌متر است و در انگلیس نیز این میزان به حدود هزار میلی‌متر می‌رسد». او افزود: «در داخل ایران نیز تفاوت‌های اقلیمی و بارشی قابل توجهی وجود دارد. برای نمونه، میانگین بارش سالانه در استان گیلان نزدیک به هزار میلی‌متر است. در مناطق مرزی، ازجمله آذربایجان غربی نیز موقعیت جغرافیایی، ناهمواری‌ها و مسیر انتقال رطوبت بر توزیع بارش تأثیر می‌گذارند؛ به‌گونه‌ای که دامنه‌های کوهستانی معمولا بارش بیشتری دریافت می‌کنند، درحالی‌که در برخی نواحی شرقی و مناطق نزدیک به دریاچه ارومیه، میزان بارش کمتر است». رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشک‌سالی سازمان هواشناسی کشور افزود: «این تفاوت‌ها نشان می‌دهد میزان و پراکنش بارش در هر منطقه حاصل مجموعه‌ای از عوامل اقلیمی، جغرافیایی و جوی است و برای ارزیابی وضعیت بارندگی و خشک‌سالی باید شرایط هر منطقه به‌طور جداگانه بررسی شود».

بررسی سال آبی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ نشان می‌دهد با وجود بارش‌های تقریبا نرمال، خشک‌سالی هنوز بخش بزرگی از کشور را در برگرفته است

خشک‌سالی در ۷۷ درصد ایران

سمانه نگاه
دکترای هواشناسی

نیما فریدمجتهدی
دکترای آب‌وهواشناسی

در فضای رسانه‌های رسمی و غیررسمی که پر از تیترهای هیجانی از ال‌نینو و جدیدا رودخانه اتمسفری شده‌اند، بد نیست نگاهی به شرایط سال آبی گذشته بیاندازیم؛ برای اینکه تنها چیزی که برای مردم این سامان و کشور مهم است، تراز مثبت بارش است؛ حال تأثیر این شرایط متأثر از ال‌نینو باشد یا رودخانه‌های اتمسفری خیالی. سال آبی گذشته، سال به‌نسبت خوبی از لحاظ بارشی بود؛ سالی که علی‌رغم تمام مرارت‌هایی که بر کشور گذشت، شاهد یکی از معدود سال‌های آبی بودیم که در مجموع، نقشه ایران در برخی مناطق سبز بود و خروجی میزان بارش کشور عددی بالاتر از نرمال را نمایش می‌دهد. سال آبی گذشته در پهنه آبی ایران ۲۳۴ میلی‌متر باران بارید. این بارش منجر به قرارگیری کشور در شرایط نرمال (۱ درصد) شد. این مسئله بعد از کاستی‌های مستمر تراز آب در کشور و شرایط بحرانی در بسیاری از مناطق کمک و کاهشی در این مسئله حداقل در برخی مناطق بود؛ هرچند استمرار شرایط خشکی در کشور همچنان ادامه داشته و دارد. شاید کمتر سالی در یک دهه اخیر بوده که رنگ‌های جدول بارش ایران به شکل سبز خودنمایی کند. ۱۲ استان کشور در سال آبی گذشته شرایط بارشی بالاتر از نرمال را تجربه کرده‌اند. بیشترین افزایش بارش بالاتر از نرمال مربوط به استان هرمزگان به میزان ۶۲ درصد است. اتفاق خوب دیگر در استان خراسان جنوبی افتاد؛ این استان نیز رتبه دوم را در افزایش بارش با عدد ۴۸ درصد به خود اختصاص داد. نکته جالب و تأمل‌برانگیز جدول امسال، خشک‌سالی سراسر در استان‌های شمالی کشور، گیلان، مازندران و گلستان بوده است. بیشترین کاهش بارش در ایران در سال آبی گذشته برای استان تهران است. استان تهران با کاهش ۴۱درصدی رتبه اول را در کشور به خود اختصاص داده است؛ این مسئله یکی دیگر از نکات قابل توجه در فهرست کشور است. با اینکه سال آبی ابتدا شرایط بسیار مناسب‌تری در استان‌ها داشت، با گذشت زمان و سیطره تابستان، شرایط در برخی از استان‌ها تبدیل به شرایط ناهنجاری منفی شد.

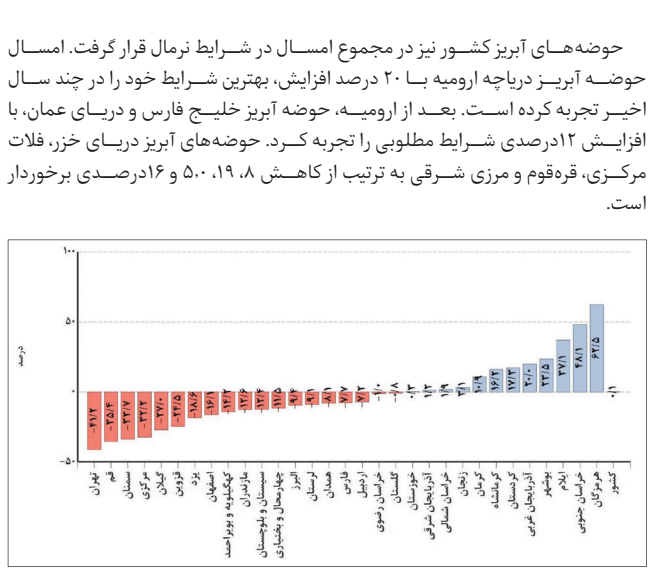

وضعیت آب‌وهوایی ایران: جنوب مرطوب، شمال خشک

بارش‌های صورت‌گرفته و به‌ویژه شرایط نرمال بارشی کشور در بخش‌های مختلف ازجمله ۱۲ استان فراهم شد. هرچند اگر به جدول بارشی در انتهای بهار مراجعه می‌شد، تصویری که از شرایط بارشی ایران دیده می‌شد، تصویر کمتردیده‌شده‌ای بود. استان‌های اردبیل، اصفهان، البرز، تهران، چهارمحال‌وبختیاری، خراسان رضوی، سمنان، سیستان‌وبلوچستان، فارس، قزوین، قم، کهگیلویه‌وبویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، همدان و در نهایت یزد، در پایان سال آبی شرایط منفی بارش را تجربه کرده‌اند. بیشترین کاهش بارش متأسفانه مربوط به استان تهران و پایتخت با عدد ۴۱ درصد بود؛ استانی که تمرکز جمعیت، صنایع و اشتغال را شامل می‌شود. در میان استان‌های شمالی که جزء استان‌های کاهشی به شمار می‌روند، استان گیلان با ۲۷ درصد، بیشترین کاهش و گلستان با کاهش مزری ۸ درصد، کمترین کاهش را داشته است. در مجموع استان‌های کاهشی هرچند عددها کاهشی است، ولی در مجموع، به دلیل بارش‌های مناسب، میزان کاهش‌ها اندکی کاسته شده است. به‌طوری که کاهش بارش در استان سیستان‌وبلوچستان که بیشتر عددهای بالایی را نمایش می‌داد، کاهشی تا ۱۲ درصد را نمایش می‌دهد. اما ترسالی تا انتهای سال آبی در شمال غرب ایران باقی ماند. هرچند در گوشه آن در اردبیل، احتمالا به دلیل تاثیری که از رژیم خزری دارد نیز شرایط کم‌آبی مشاهده می‌شود. سال آبی خوب به معنای واقعی کلمه را استان‌های جنوبی ایران تجربه کردند؛ خوزستان با ۳ درصد، بوشهر با ۵.۲۳ درصد و هرمزگان با ۵.۶۲ درصد بیشترین افزایش بارش را نسبت به بلندمدت تجربه کردند.

حوضه‌های آبریز کشور نیز در مجموع امسال در شرایط نرمال قرار گرفت. امسال حوضه آبریز دریاچه ارومیه با ۲۰ درصد افزایش، بهترین شرایط خود را در چند سال اخیر تجربه کرده است. بعد از ارومیه، حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان، با افزایش ۱۲درصدی شرایط مطلوبی را تجربه کرد. حوضه‌های آبریز دریای خزر، فلات مرکزی، قره‌قوم و مرزی شرقی به ترتیب از کاهش ۸، ۱۹، ۵.۰ و ۱۶درصدی برخوردار است.

شکل ۱: نمودار اختلاف درصد تأمین بارش سال آبی جاری نسبت به بلندمدت مشابه تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۳۱

درصد مناطق تحت تأثیر خشک‌سالی کشور در جدول شماره ۲ به نمایش گذاشته شده است. در این جدول، میزان کل مساحت خشک‌سالی و مساحت مناطق درگیر خشک‌سالی بسیار شدید ارائه شده تا تصویری از وضعیت مناطق مختلف کشور در این زمینه مورد توجه قرار گیرد. در مجموع ۲۹.۷۷ درصد کشور درگیر خشک‌سالی است. از این میزان، ۳۰.۱۶ درصد درگیر خشک‌سالی خفیف، ۵۰.۱۸ درصد درگیر خشک‌سالی متوسط، ۳۲.۲۲ خشک‌سالی شدید و ۱۸.۲۰ درصد خشک‌سالی بسیار شدید است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در استان‌های اصفهان، تهران، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سمنان، سیستان‌وبلوچستان، گیلان، مرکزی و یزد عدد مساحت درگیر خشک‌سالی بالای ۹۵ درصد تا نزدیک صد درصد است. نکته قابل توجه در این اسامی، نام استان گیلان است. بیشترین مساحت خشک‌سالی بسیار شدید نیز مربوط به استان سیستان‌وبلوچستان با عدد ۶۳ درصد است.

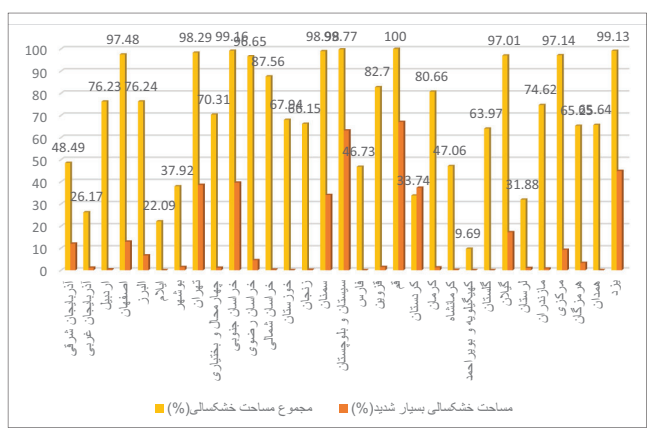

شکل 2: درصد مساحت خشک‌سالی و مساحت خشک‌سالی بسیار شدید استان‌های ایران در سال آبی گذشته تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۳۱

استان	سال آبی جاری				مقایسه با سال گذشته		سال کامل آبی	
	بارش (میلی‌متر)	بارش بلندمدت (میلی‌متر)	تفاوت با بلندمدت (میلی‌متر)	تفاوت با بلندمدت (درصد)	بارش (میلی‌متر)	تفاوت با سال گذشته (میلی‌متر)	تفاوت با سال گذشته (درصد)	بارش یک سال کامل آبی (میلی‌متر)	درصد تأمین بارش سال آبی جاری
آذربایجان شرقی	۳۱۵/۲	۳۱۱/۳	۳/۹	۱/۲	۲۲۱/۰	۹۴/۲	۴۲/۶	۳۱۱/۳	۱۰۱/۲
آذربایجان غربی	۴۲۹/۵	۳۵۸/۰	۷۱/۴	۲۰/۰	۲۵۴/۹	۱۷۴/۶	۶۸/۵	۳۵۸/۰	۱۲۰/۰
اردبیل	۳۰۱/۹	۳۲۵/۱	-۲۳/۲	-۷/۲	۲۶۱/۲	۴۰/۶	۱۵/۶	۳۲۵/۱	۹۲/۸
اصفهان	۱۳۹/۹	۱۶۶/۸	-۲۶/۹	-۱۶/۱	۹۱/۳	۴۸/۵	۵۳/۲	۱۶۶/۸	۸۳/۹
البرز	۳۳۸/۹	۳۷۴/۲	-۳۵/۳	-۹/۴	۲۴۸/۶	۹۰/۳	۳۶/۳	۳۷۴/۲	۹۰/۶
ایلام	۵۴۳/۶	۳۸۹/۳	۱۴۴/۳	۳۷/۱	۲۶۰/۸	۲۷۲/۸	۱۰۴/۶	۳۸۹/۳	۱۳۷/۱
بوشهر	۳۱۵/۹	۲۵۵/۷	۶۰/۲	۲۳/۵	۱۵۸/۸	۱۵۷/۱	۹۹/۰	۲۵۵/۷	۱۲۳/۵
تهران	۱۶۴/۸	۲۸۰/۴	-۱۱۵/۶	-۴۱/۲	۱۴۰/۸	۲۴/۰	۱۷/۰	۲۸۰/۴	۵۸/۸
چهارمحال و بختیاری	۵۸۰/۹	۶۵۶/۲	-۷۵/۳	-۱۱/۵	۳۹۴/۷	۱۸۶/۲	۴۷/۲	۶۵۶/۲	۸۸/۵
خراسان جنوبی	۱۴۸/۰	۹۹/۹	۴۸/۰	۴۸/۱	۴۹/۶	۹۸/۴	--	۹۹/۹	۱۴۸/۱
خراسان رضوی	۱۹۷/۵	۱۹۹/۵	-۲/۰	-۱/۰	۱۱۶/۶	۸۰/۹	۶۹/۴	۱۹۹/۵	۹۹/۰
خراسان شمالی	۲۶۳/۵	۲۵۴/۶	۵/۰	۱/۹	۱۲۷/۲	۱۳۶/۲	۱۰۷/۰	۲۵۸/۴	۱۰۱/۹
خوزستان	۳۴۵/۸	۳۴۶/۹	۰/۹	۰/۳	۱۸۵/۷	۱۶۰/۰	۸۶/۲	۳۴۶/۹	۱۰۰/۳
زنجان	۳۲۰/۲	۳۱۰/۶	۹/۸	۳/۱	۲۷۵/۵	۴۴/۷	۱۶/۲	۳۱۰/۴	۱۰۳/۱
سمنان	۷۳/۴	۱۱۰/۷	-۳۷/۳	-۳۳/۷	۴۵/۳	۲۸/۰	۶۱/۸	۱۱۰/۷	۶۶/۳
سیستان و بلوچستان	۸۸/۲	۱۰۰/۷	-۱۲/۵	-۱۲/۴	۲۸/۷	۵۹/۵	--	۱۰۰/۷	۸۷/۶
فارس	۲۹۰/۸	۳۱۵/۱	-۲۴/۳	-۷/۷	۱۶۲/۰	۱۲۸/۸	۷۹/۵	۳۱۵/۱	۹۲/۳
قزوین	۲۷۳/۹	۳۰۷/۱	-۷۵/۳	-۲۴/۵	۱۹۵/۳	۳۶/۵	۱۸/۷	۳۰۷/۱	۷۵/۵
قم	۹۷/۵	۱۵۰/۹	-۵۳/۴	-۳۵/۴	۸۹/۲	۸/۲	۹/۲	۱۵۰/۹	۶۴/۶
کردستان	۵۲۱/۳	۴۵۳/۱	۷۸/۲	۱۷/۳	۳۷۴/۳	۱۵۷/۰	۴۱/۹	۴۵۳/۱	۱۱۷/۳
کرمان	۱۵۱/۷	۱۳۶/۷	۱۴/۹	۱۰/۹	۷۳/۵	۷۸/۲	۱۰۶/۴	۱۳۶/۷	۱۱۰/۹
کرمانشاه	۵۴۱/۴	۴۶۶/۱	۷۵/۳	۱۶/۲	۳۶۵/۷	۱۷۵/۷	۴۸/۰	۴۶۶/۱	۱۱۶/۲
کهگیلویه و بویراحمد	۶۰۹/۳	۷۱۰/۰	-۱۰۰/۷	-۱۴/۲	۳۲۲/۷	۲۸۶/۵	۸۸/۸	۷۱۰/۰	۸۵/۸
گلستان	۴۷۱/۳	۴۷۵/۱	-۳/۸	-۰/۸	۲۹۰/۸	۱۸۰/۶	۶۲/۱	۴۷۵/۱	۹۹/۲
گیلان	۷۰۳/۸	۹۶۳/۷	-۲۵۹/۹	-۲۷/۰	۸۷۹/۶	-۱۷۵/۸	-۲۰/۰	۹۶۳/۷	۷۳/۰
لرستان	۵۳۵/۷	۵۸۹/۰	-۵۳/۳	-۹/۱	۳۵۶/۷	۱۷۹/۰	۵۰/۲	۵۸۹/۰	۹۰/۹
مازندران	۵۷۹/۸	۶۶۳/۷	-۸۳/۸	-۱۲/۶	۵۹۹/۰	-۱۹/۱	-۳/۲	۶۶۳/۷	۸۷/۴
مرکزی	۱۹۵/۵	۲۸۸/۵	-۹۳/۰	-۳۲/۲	۱۶۶/۱	۲۹/۵	۱۷/۸	۲۸۸/۵	۶۷/۸
هرمزگان	۲۹۱/۱	۱۷۹/۲	۱۱۱/۹	۶۲/۵	۴۴/۲	۲۴۶/۹	--	۱۷۹/۲	۱۶۲/۵
همدان	۳۱۳/۲	۳۴۰/۷	-۲۷/۵	-۸/۱	۲۶۰/۰	۵۳/۲	۲۰/۵	۳۴۰/۷	۹۱/۹
یزد	۷۰/۱	۸۶/۰	-۱۶/۰	-۱۸/۶	۴۲/۹	۲۷/۲	۶۳/۳	۸۶/۰	۸۱/۴
کشور	۲۳۴/۰	۲۳۳/۷	۰/۳	۰/۱	۱۳۷/۳	۹۶/۷	۷۰/۵	۲۳۳/۷	۱۰۰/۱

جدول 1: اطلاعات پهنه‌ای بارش استان‌ها و کشور از ابتدای سال آبی جاری تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۳۱

تهران فقط با مصوبه مهار نمی‌شود

ادامه از صفحه اول

وگرنه اگر عرضه زمین و مسکن جدید در تهران و البرز محدود شود، بدون آنکه هم‌زمان تقاضای متمرکز و ظرفیت عرضه در سکونتگاه‌های موجود مدیریت شود، خطر افزایش بیشتر قیمت مسکن و اجاره و رانده‌شدن خانوارهای کم‌درآمد به پیرامون‌های دورتر را افزایش می‌دهد. همین ملاحظه درباره حمل‌ونقل نیز وجود دارد: نمی‌توان محل سکونت را از محل اشتغال دورتر کرد و سپس از مردم انتظار داشت هزینه این فاصله را هر روز با ساعت‌های زندگی‌شان بپردازند. اگر جغرافیای جمعیت تغییر می‌کند، جغرافیای اشتغال و شبکه حمل‌ونقل عمومی نیز باید همراه آن تغییر کند.

در نهایت، شاید مهم‌ترین ارزش مصوبه تازه این باشد که یک واقعیت دیرهنگام را به رسمیت شناخته است: تهران ظرفیت بی‌نهایت ندارد. اما پذیرفتن این واقعیت فقط آغاز کار است. تهران را نمی‌توان با کشیدن خطی تازه روی نقشه متوقف کرد؛ همان‌طور که حصارهای پیشین نتوانستند. اگر قرار است فصل تازه‌ای در روند مدیریت تهران آغاز شود، راه‌حل، ساختن حصاری تازه به دور شهر نیست؛ باید نیرویی را مهار کرد که تهران را هر بار از حصارهایش عبور می‌دهد. این یعنی تغییر منطق تمرکز در بودجه، اشتغال، مسکن، صنعت و خدمات در مقیاس ملی. مهار رشد تهران فقط زمانی موفق خواهد شد که سیاست مسکن، توزیع اشتغال، صنعت، آب، حمل‌ونقل، بودجه و آمایش سرزمین، هم‌زمان و در یک جهت حرکت کنند. وگرنه تهران بار دیگر از خطی که برایش کشیده‌ایم عبور خواهد کرد؛ با این تفاوت که شاید این بار هزینه عبور حتی بیشتر از قبل باشد.

خبرهای روز

گلایه ۸۵ درصد معتادان در حال درمان از جامعه

محقق حوزه آسیب اجتماعی و استاد دانشگاه با اشاره به اینکه بیش از ۸۵ درصد افراد در حال درمان اعتیاد از طردشدن در اجتماع گلایه دارند، بر ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی برای پیشگیری از اعتیاد، آگاهی‌بخشی به خانواده‌ها و حمایت از افراد بهبودیافته تأکید کرد. فاطمه محمدی، محقق حوزه آسیب اجتماعی، استاد دانشگاه با بیان اینکه هر نگاه تحولی می‌تواند به کاهش یک آسیب اجتماعی منجر شود، از اعتیاد به‌عنوان مادر آسیب‌های اجتماعی نام برد و گفت: «بخش زیادی از افراد درگیر اعتیاد و خانواده‌های آنها از اجتماع طرد می‌شوند». او با بیان اینکه آسیب‌های اجتماعی در کشورمان به سمت زنانه‌شدن پیش می‌رود، به نقش شبکه‌های اجتماعی در این زمینه اشاره کرد و گفت: «بیش از ۸۵ درصد از افرادی که در سیر درمان اعتیاد هستند و با آنها مصاحبه داشتیم، از طردشدن در اجتماع گلایه داشتند». محمدی با تأکید بر اینکه توان دستگاه‌های متولی در حوزه اعتیاد طی تمام این سال‌ها بروز و ظهور پیدا کرده و دیگر نمی‌توانیم از آنها انتظار اقدامات خارق‌العاده داشته باشیم، ادامه داد: «هر آنچه در توان دستگاه‌ها در حوزه مقابله با اعتیاد بوده، رخ داده است؛ بنابراین، باید به سمت اقدامات فرابخشی و بهره‌گیری از ظرفیت سمن‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد و دیگر مجموعه‌ها حرکت کنیم». او با اشاره به مقاومت برخی دستگاه‌ها در برابر آگاهی‌بخشی تأکید کرد: «یکی از مشکلات بزرگ ما در حوزه اعتیاد، دیر مطلع‌شدن خانواده‌ها از اعتیاد فرزندانشان است؛ بنابراین، باید بتوانیم از طریق شبکه‌بندی اجتماعی، اطلاعات لازم را در اختیار خانواده‌ها قرار دهیم». این محقق حوزه آسیب اجتماعی افزود: «افراد درگیر اعتیاد اغلب با چالش‌های مالی جدی مواجه هستند؛ از این‌رو، با توجه به هزینه‌های بالای تراپی، روان‌شناسی و سایر خدمات مرتبط، می‌توانیم از شبکه‌های اجتماعی در این زمینه بهره ببریم». این استاد دانشگاه ادامه داد: «افراد پس از درمان باید پیگیری و نباید رها شوند. همچنین، بسیاری از افراد بهبودیافته با مشکل اشتغال مواجه هستند؛ بنابراین، اگر بتوانیم از طریق شبکه‌های اجتماعی، کارفرمایان و افراد بهبودیافته را به یکدیگر متصل کنیم، این اقدام می‌تواند به کاهش این پدیده کمک کند».

ندیدن کودکان کار به معنای کاهش آنها نیست

ایسنا: سرپرست مرکز اورژانس اجتماعی، پیشگیری از آسیب‌ها و بازتوانی اعتیاد سازمان بهزیستی کشور با بیان اینکه آمار دقیقی از تعداد کودکان زباله‌گرد در کشور وجود ندارد، هشدار داد کاهش حضور کودکان کار در چهارراه‌ها لزوما به معنای کاهش این پدیده نیست و ممکن است در پی اقدامات موسوم به «طرح‌های جمع‌آوری»، این کودکان به کارگاه‌های زیرزمینی و فضاهای بی‌دفاع شهری سوق داده شوند. فاطمه سلطانی در پاسخ به پرسشی درباره اثرگذاری واقعی اقدامات سازمان بهزیستی در ساماندهی کودکان کار و خیابان در سطح شهرها مبنی بر اینکه آیا این اقدامات واقعا اثرگذار بوده یا منجر به انتقال آنها به کارگاه‌های زیرزمینی و انبارها شده است، این‌طور توضیح داد: «سال گذشته حدود ۹ هزار نفر از کودکان کار و خیابان خدمات روزانه و سه هزار نفر خدمات شبانه‌روزی از مراکز سازمان بهزیستی خدمات دریافت کرده‌اند. اما باید میان کودکان کار و کودکان زباله‌گرد تفاوت قائل شد. درباره تعداد کودکان زباله‌گرد، هیچ‌کس آمار دقیقی ندارد و تاکنون از هیچ مرجعی آمار رسمی درباره تعداد کودکان زباله‌گرد دریافت نشده است». سرپرست مرکز اورژانس اجتماعی، پیشگیری از آسیب‌ها و بازتوانی اعتیاد سازمان بهزیستی کشور ادامه داد: «حساسیت سازمان‌ها نسبت به کودکان زباله‌گرد افزایش پیدا کرده است. در مقطعی، شهردار وقت بخش‌نامه‌ای به پیمانکاران ابلاغ کرده بود که از کودکان استفاده نکنند و این موضوع نیز پیگیری می‌شد و گزارش آن را دریافت می‌کردند. در تهران، ورود شهرداری و مسئولیتی که دکتر زاکانی از دوره آیت‌الله شهید رئیسی به‌عنوان نماینده ایشان در تهران بر عهده داشتند و این روند در دوره دکتر پزشکیان نیز استمرار پیدا کرد، موجب شد گروه‌هایی تشکیل شوند و اقدامات لازم انجام شود و همچنان نیز قوه قضائیه، سازمان بهزیستی و وزارت کشور پای کار هستند».